ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ವ

ಮಮತಾ ಸಾಮಂತ್*

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.22106966

ABSTRACT

"ನ ತಜ್ಞಾನಂ ನ ತಚ್ಛಿಲ್ಪಂ ನ ಸಾ ವಿದ್ಯಾ ನ ಸಾ ಕಲಾ ।

ನಾಸ್ಯಸೌ ಯೋಗೋ ನ ತತ್ ಕರ್ಮ ನಾಟ್ಯೇಸ್ಮಿನ್ ಯನ್ನ ದೃಶ್ಯತೇ॥"

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂತಹ ಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲ, ಕಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ವಿದ್ಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಕೌಶಲ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳ ಸಮನ್ವಯವೇ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಭರತ ಮುನಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ; ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನಾಟಕ, ಪಾತ್ರಾಭಿನಯ, ಸಂಭಾಷಣೆ ಹಾಗೂ ವೇದಿಕೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾಷಾ ಕೌಶಲ್ಯ, ಸಂವಹನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ನಾಯಕತ್ವ, ತಂಡದ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ–2020 (NEP–2020) ಕೂಡ ಕಲೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ವ, ಅದರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉಪಯೋಗಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸದ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

KEYWORDS: ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ರಂಗಭೂಮಿ, ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ, NEP–2020.

* **ಮಮತಾ ಸಾಮಂತ್,** ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಮಾಹೆ, ಮಣಿಪಾಲ.

ಪರಿಚಯ:

ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತುಂಬುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ; ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಯಾತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಜೀವಂತ ತರಗತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. "ಕಲೆ ಎಂಬುದು ಪಠ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಸುವ ವಿಷಯವಲ್ಲ; ಅದು ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ (NEP–2020) ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಮಾನವನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯೂ ಒಂದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭರತಮುನಿಯ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ರಂಗಕಲೆಗೆ ಮೂಲಗ್ರಂಥವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಾಧನವಲ್ಲ; ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಪ್ರಬಲ ಮಾಧ್ಯಮವೂ ಆಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ ಮತ್ತು ಅನುಭವಮಯವಾಗಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠದ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಧಾನವು ಅವರಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಪಾತ್ರಾಭಿನಯ, ಏಕಪಾತ್ರಾಭಿನಯ ಹಾಗೂ ವೇದಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಭಾಷಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸಂವಹನ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

- ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು.
- ಭಾಷಾ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು.
- ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ–2020ರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.

ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ವ:

ರಂಗಭೂಮಿಯು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠವನ್ನು ಕೇವಲ ಓದುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದನ್ನು ನಾಟಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಧಾನವು ಅವರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನಷ್ಟೇ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಕಲೆ, ಸಮಯಪ್ರಜ್ಞೆ, ಶಿಸ್ತು, ತಂಡದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ನಾಯಕತ್ವ ಗುಣಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ರಂಗಭೂಮಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರು ಇತರರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯ ವೃದ್ಧಿ:

- ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚಳ: ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಟಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂಜಿಕೆ ದೂರಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಮೂಡುತ್ತದೆ.
- ಸಂವಹನ ಸುಧಾರಣೆ: ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಚ್ಚಾರಣೆ, ಹಾವಭಾವ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಯ ಏರಿಳಿತದಿಂದ ಭಾಷಾ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಗ್ರಹಿಕೆ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ಒಗ್ಗಟ್ಟು: ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇತರರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣ ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ವಿಕಾಸ:

- ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ: ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಸೃಜನಶೀಲವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಯೋಚನಾ ಲಹರಿಯನ್ನು ಇದು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.
- ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿ: ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಭಿನಯಿಸುವುದರಿಂದ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ ತೀವ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರ:

ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ವ್ಯಾಕರಣದ ನಿಯಮಗಳು ಅಥವಾ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಅದನ್ನು ನೈಜ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಕ, ಪಾತ್ರಾಭಿನಯ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆ ಹಾಗೂ ಏಕಪಾತ್ರಾಭಿನಯದಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿಸುತ್ತವೆ.

ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ, ಮಾತನಾಡುವ, ಓದುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲಭೂತ ಭಾಷಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಉಚ್ಚಾರಣೆ, ಪದಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಬಳಕೆ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕುವುದರಿಂದ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಂತಹ ಭಾಷಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ, ವಚನ, ಕಥೆ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಾಟಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಷಯವನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರ:

ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ.

ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಮೊದಲಿಗೆ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜೀವನದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅವನಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ.

ರಂಗಭೂಮಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕತ್ವ, ಸಮಯ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಶಿಸ್ತು, ತಂಡದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನೋಭಾವ, ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ:

ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ (Experiential Learning) ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವತಃ ಅನುಭವಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಲಿತ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯು ಇದೇ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೇವಲ ವೀಕ್ಷಕರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಅವರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾಠದ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ – 2020 (NEP–2020) ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿ:

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ–2020 ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ, ಕೌಶಲಾಧಾರಿತ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಸಮನ್ವಯಿತ ಶಿಕ್ಷಣ (Art Integrated Learning) ಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ರಂಗಭೂಮಿ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳನ್ನು ಪಾಠದೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ:

ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಯಸ್ಸು, ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸೂಕ್ತ ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಾಭಿನಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ವೇದಿಕೆಯ ಭಯ ಹೊಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು.

ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೇವಲ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರದೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳು:

ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ.

- ರಂಗಭೂಮಿಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಭಾಷಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.
- ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ತಂಡದ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವ ಗುಣಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.
- ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.
- ಮೌಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ರಂಗಭೂಮಿಯು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ–2020ರ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ರಂಗಭೂಮಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ.

ತರಗತಿಯ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರ:

- **ಕಠಿಣ ವಿಷಯಗಳ ಸರಳೀಕರಣ:** ಗಣಿತದ ಸೂತ್ರಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನದ ತತ್ವಗಳು ಅಥವಾ ಇತಿಹಾಸದ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ನಾಟಕೀಕರಣಗೊಳಿಸಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.
- **ಭಾಷಾ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ:** ನಾಟಕದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ಪದಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗಿ, ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.
- **ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಸಮತೋಲನ:** ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಲನೆಗಳು ದೈಹಿಕ ಚುರುಕುತನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಾನಸಿಕ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು:

- **ಆಕರ್ಷಕ ಬೋಧನೆ:** ರಂಗಭೂಮಿಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ರೋಚಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಇಡಬಲ್ಲರು.

- **ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸುಲಭ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ:** ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗಿಂತ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಭವಿಷ್ಯದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ರಂಗಭೂಮಿ ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆ:

- **ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯ:** ನಾಟಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಲೋಪದೋಷಗಳಾದರೆ, ತಕ್ಷಣವೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಲಿಯುತ್ತದೆ.
- **ನಾಯಕತ್ವದ ಗುಣಗಳು:** ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶನ, ರಂಗವಿನ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕತ್ವ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ರಂಗ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಿಂದಲೇ ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕಿನ ಪಾಠಗಳನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿತ್ತಬಹುದು.

ಉಪಸಂಹಾರ:

ತರಗತಿಯ ಗೋಡೆಗಳೊಳಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯು ಜೀವನದ ವೇದಿಕೆಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಪಠ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವವಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ರಂಗಭೂಮಿ. ರಂಗಭೂಮಿಯು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜೀವಂತ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಾಧನವಲ್ಲ; ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವು, ನಾಯಕತ್ವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲೂ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೇವಲ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದಲ್ಲ, ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಯಶಸ್ವಿ ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ನಾಗರಿಕರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. Bharata Muni, (2003), Natyashastra, New Delhi: Parimal Publications.
2. Dewey, J., (1938), Experience and Education, New York: Macmillan.
3. Government of India, (2020), National Education Policy 2020, New Delhi: Ministry of Education.
4. Heathcote, D., & Bolton, G., (1995), Drama for Learning, Portsmouth: Heinemann.
5. Vygotsky, L. S., (1978), Mind in Society, Cambridge: Harvard University Press.
6. Bruner, J., (1966), Toward a Theory of Instruction, Cambridge: Harvard University Press.
7. UNESCO, (2006), Road Map for Arts Education, Paris: UNESCO.
8. NCERT, (2005), National Curriculum Framework, New Delhi: NCERT.
9. Karnataka Textbook Society, (2023), Kannada Language Textbooks (Primary Level), Bengaluru: Karnataka Textbook Society.
10. Kolb, D. A., (1984), Experiential Learning, Englewood Cliffs: Prentice Hall.